

Интегрирање на Климатските Промени во секторот Енергетика

БРОШУРА

КЛУЧНИ ПРОБЛЕМИ

- И покрај тоа што емисиите на стакленички гасови (GHG) по глава на жител во Република Северна Македонија се за 30 % пониски од просекот во ЕУ, емисиите на стакленички гасови по единица БДП се петпати повисоки.¹
- Две третини од емисиите на стакленички гасови доаѓаат од согорување фосилни горива, особено од производство на топлина и енергија, енергија за индустриско производство и гориво за транспорт.
- Во Република Северна Македонија има голем потенцијал за финансиски и енергетски заштеди.
- Постојат големи политички и економски придобивки од воведувањето одржливи енергетски политики и мерки.

ПРАВНА И СТРАТЕШКА РАМКА

ПРАВНА РАМКА

ЕНЕРГЕТИКА ОПШТО

[Закон за енергетика \(2018\)](#)

ОБНОВЛИВИ ИЗВОРИ НА ЕНЕРГИЈА

[Правилник за обновливи извори на енергија \(2019\)](#)
[Уредба за мерките за поддршка на производството на електрична енергија од обновливи извори на енергија \(2019\)](#)
[Одлука за вкупната инсталирана моќност на повластените производители на електрична енергија \(2019\)](#)
[Одлука за националните задолжителни цели за учеството на енергија произведена од обновливи извори во бруто финалната потрошувачка на енергија и за учеството на енергијата произведена од обновливи извори во финалната потрошувачка на енергија во транспортот \(2019\)](#)

ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ

[Закон за енергетска ефикасност \(2020\)](#)
[Правилник за означување на потрошувачката на енергија и другите ресурси за производителите што користат енергија \(2016\)](#)
[Правилник за изменување на правилникот за енергетски карактеристики на зградите \(2015\)](#)
[Правилник за максималната висина на надоместокот за издавање потврда дека минималните барања за енергетска ефикасност што се содржани во основниот проект се во согласност со минималните барања за енергетска ефикасност, како и за максималната висина на надоместокот за издавање сертификат за енергетските карактеристики на зграда \(2015\)](#)
[Правилник за енергетска контрола \(2013\)](#)
[Уредба за екодизајн на производи \(2011\)](#)

ПАЗАРИ НА ЕНЕРГИЈА

[Правилник за начинот и постапката за следење на функционирањето на пазарите на енергија](#)

ЕНЕРГЕТСКИ БИЛАНСИ

[Правилник за енергетски биланси и енергетска статистика](#)

ЕНЕРГЕТСКА СИРОМАШТИЈА

СТРАТЕШКА РАМКА

Национален план за енергетика и клима (во фаза на развој, се очекува да биде готов во 2020 година).
[Стратегија за развој на енергетиката во РСМ до 2040 година \(2019\)](#)

Стратегија за искористувањето на обновливите извори на енергија во Република Македонија до 2020 година (2010 година)
 Програма за финансиска поддршка за производство на електрична енергија од повластени производители кои користат премија за 2019 година (2019 година)

Стратегија за унапредување на енергетската ефикасност во Република Македонија до 2020 година (2010 година)
 Трет акционен план за енергетска ефикасност (ЕЕАР) на Република Македонија (2016 – 2018)
 Четвртиот акциски план за енергетска ефикасност (ЕЕАР) до 2021 година е во фаза на подготовка

[Програма за статистички истражувања за периодот 2018 – 2022 година](#)

[Програма за заштита на ранливите потрошувачи на енергија за 2020 година](#)

За повеќе информации во врска со правната, стратешката и институционалната рамка на земјата за климатските промени на национално ниво, меѓународните договори што земјата ги има усвоено, како и интеграцијата на климатските промени во секторските политики и националното известување, погледнете ја [Општата брошура](#) и / или посетете го овој [линк](#).

Ублажување на климатските промени и енергетиката во Северна Македонија

Северна Македонија во моментов се движи по патот на декарбонизација, што го поддржува развојот во земјата. Таа е првата договорна страна на Енергетската заедница, којшто усвои **Стратегија за енергетика** заснована врз петте столба на Енергетската унија на ЕУ. Петте столба се: енергетска ефикасност, интеграција и безбедност на енергетските пазари, декарбонизација, истражување, иновации и конкурентност. Целта на Стратегијата е до 2050 година да се постигне модерна и конкурентна економија која не ѝ штети на климата.

Трите сценарија – Референтното сценарио, Сценариото со умерена транзиција и Зеленото сценарио (се среќаваат со различни имиња во различни документи²) – одразуваат различни патеки по кои ќе се постигне енергетска транзиција и овозможуваат флексибилност во македонскиот одговор на политиките и насоките од ЕУ. Четврто сценарио (Проширено сценарио за ублажување, Специјален рецепт за климатски шампиони / e-WAM) беше изработено при подготвување на извештаите до Рамковната конвенција на ООН за климатски промени.

При подготовката на [Стратегијата за развој на енергетика во Република Северна Македонија до 2040 година](#) и [Третиот двогодишен извештај за климатски промени беше направена обемна анализа на ублажувањето на климатските промени и енергетиката](#). Во Третиот двогодишен извештај беа идентификувани **32 политики и мерки за ублажување** во секторот Енергетика. За секоја од нив има и придружни информации, а нивниот напредок може да се следи преку индикаторите за **целите за одржлив развој (SDG)**.

Индикатори	СЦЕНАРИО			СЦЕНАРИО			СЦЕНАРИО		
	ПРЕЖИВУ-ВАЊЕ	СИГУРЕН НАЧИН	КЛИМАТСКИ ШАМПИОН	ПРЕЖИВУ-ВАЊЕ	СИГУРЕН НАЧИН	КЛИМАТСКИ ШАМПИОН	ПРЕЖИВУ-ВАЊЕ	СИГУРЕН НАЧИН	КЛИМАТСКИ ШАМПИОН
	Просечно годишно зголемување (%) до 2040 споредно со 2017			Вкупно зголемување до 2040 споредно со 2017			Апсолутни вредности 2040 година		
Конечна енергија (Mtoe)	2%	1.5%	1.2%	56.1%	42.2%	31.8%	2.8	2.6	2.4
Потрошувачка на електрична енергија (TWh)	2.1%	1.7%	1.6%	61.2%	47.8%	44.5%	10	9.2	9
Производство на електрична енергија (GWh)	1.9%	1.4%	1.6%	52.4%	38.1%	44.4%	10.9	9.7	10.2
Инсталиран капацитет (TW)	3.4%	3.7%	3.7%	114%	128.5%	130.4%	3.8	4	4.1
Бруто внатрешна потрошувачка (Mtoe)	1.4%	0.4%	0.1%	38.4%	10.7%	2.6%	3.5	2.8	2.6
Емисија на стакленички гасови (Tg CO ₂ - Eq)	0.4%	-1.6%	-2.4%	9.2%	-30.6%	-42.2%	9.8	6.2	5.2

Најамбициозно е сценариото Специјален рецепт за **климатски шампиони**, со кое во 2040 година може да се намалат емисиите на стакленички гасови за 42 % во однос на 2017 година.

Клучни пораки/ Препораки

ПОВЕЌЕТО МЕРКИ ВО СЦЕНАРИЈАТА ЗА УБЛАЖУВАЊЕ СЕ WIN-WIN МЕРКИ (СО НЕГАТИВНИ ТРОШОЦИ). ЗА ПЕРИОД ОД 20 ГОДИНИ, ТРОШОЦИТЕ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ОВИЕ СЦЕНАРИЈА ЗА ДЕКАРБОНИЗАЦИЈА СЕ ПОНИСКИ ОД ТРОШОЦИТЕ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СЦЕНАРИОТО ЗАСНОВАНО ВРЗ ФОСИЛНИ ГОРИВА.

ПОТРЕБИТЕ ЗА ЕНЕРГИЈА МОЖЕ ЦЕЛОСНО ДА СЕ ЗАДОВОЛАТ ОД ОБНОВЛИВИ ИЗВОРИ НА ЕНЕРГИЈА ВО КОМБИНАЦИЈА СО ИНТЕНЗИВНА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ, ШТО ЗНАЧИ ВООПШТО ДА НЕ СЕ КОРИСТИ ЈАГЛЕН.

ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СЦЕНАРИОТО WEM, ПОТРЕБНИ СЕ ИНВЕСТИЦИИ ВО ИЗНОС ОД 13.308 МИЛИОНИ ЕВРА, ОД КОИ ОКОЛУ 99% СЕ ОД СЕКТОРОТ ЕНЕРГЕТИКА. ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СЦЕНАРИОТО E-WAM ЌЕ БИДАТ ПОТРЕБНИ 24.481 МИЛИОНИ ЕВРА.

СО СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПОЛИТИКИТЕ И МЕРКИТЕ ОД СЦЕНАРИОТО E-WAM, ДО 2035 ГОДИНА ЌЕ СЕ СОЗДАДАТ 9.895 ЗЕЛЕНИ РАБОТНИ МЕСТА.

КОМБИНИРАЊЕТО НА СЕКТОРИТЕ (ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА НА ГРЕЕЊЕТО И ТРАНСПОРТОТ) МОЖЕ ДА ИГРА ЗНАЧАЈНА УЛОГА ЗА ДЕКАРБОНИЗАЦИЈА НА ЕКОНОМИЈАТА.

ИНВЕСТИЦИИТЕ ВО ОБНОВЛИВА ЕНЕРГИЈА ЌЕ ЈА ЗГОЛЕМАТ ЕНЕРГЕТСКАТА НЕЗАВИСНОСТ И ЕНЕРГЕТСКАТА БЕЗБЕДНОСТ.

² Стратегија за развој на енергетиката до 2040 година: Референтно сценарио (без мерки – OME), сценарио со умерена транзиција (со постоечки мерки – WEM) и зелено сценарио (со дополнителни мерки – WAM). Трет двогодишен извештај за климатски промени: Вообичаено сценарио= WOM, Рецепт за преживување = WEM; Рецепт за удобен живот = WAM и Специјален рецепт за климатски шампиони = e-WAM

Овој документ е подготвен во рамки на проектот „Зајакнување на институционалните и технички капацитети за подобрување на транспарентноста за климатски промени во рамките на Договорот од Париз“, кој се спроведува со финансиска и техничка поддршка на ГЕФ и УНДП.
